

FAMILJEOMBUD INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN & TANDVÅRDEN

Region Kronoberg ska leva upp till följande lagkrav för hälso- och sjukvården och tandvården:

Målgrupp	Lagstiftning och nationella riktlinjer
Barnets rättigheter	Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 6 samt Patientlagen kap. 10 och 11. Barnkonventionen är lag sedan 1/1 2020. Det åligger hälso- och sjukvården att respektera, prioritera, skydda och säkerställa barnets rättigheter i alla delar av verksamheten.
Barn som far illa	Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §, 1 c § och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5 Var och en inom hälso- och sjukvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Barnfridsbrott 4 kap. 3 § brottsbalken (BrB) Det är straffbart att låta barn bevittna exempelvis våld, hot eller sexuella övergrepp mellan närstående, eftersom det enligt forskning innebär ökad risk att drabbas av både psykisk och fysisk ohälsa. Hälso- och sjukvård och tandvård har anmälningsskyldighet vid våld i nära relationer där det finns närstående barn.
Våld i nära relationer	Hälso- och sjukvårdslagen 2, 2a, 3 §§ och Tandvårdslagen 2-3 §§ Hälso- och sjukvården och tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kraven på god vård. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer för hälso- och sjukvården samt tandvården HSL-FS 2022:39 - Vårdgivaren ska fastställa rutiner när och hur personalen ska fråga om våld - Vårdgivaren ska fastställa rutiner för hur barns behov av information, råd och stöd ska beaktas. Vid misstanke om våld eller andra övergrepp ska vårdgivaren se till att hälso- och sjukvårdspersonalen: - beaktar vilka behov den vuxna kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet, - informerar om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården, stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilligorganisationer, - hjälper den vuxna att få kontakt med socialtjänsten om denne samtycker till det, och - tar reda på om det finns barn i den vuxnas familj och gör anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vid misstanke om att barnet eller barnen far illa
Barn som närstående	Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 7 och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5 Hälso- och sjukvården ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har - en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning, - en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, eller - har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar - utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med plötsligt avlider.

För att stärka Region Kronobergs arbete inom dessa områden tillsätts Familjeombud inom hälso- och sjukvården. Familjeombudens mandat omfattar följande områden:

- Barnets rättigheter
- Barn som far illa
- Våld i nära relationer
- Barn som närstående
- Samverkan enligt Kronobarnsmodellen

Familjeombudens uppdrag

Familjeombuden är resurspersoner som stödjer den egna verksamheten på följande sätt:

- Uppmärksamma och informera verksamheten om barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt hur samverkan med andra aktörer ska ske inom Kronobarnsmodellen.
- Vara ett stöd och bollplank i verksamheten i det vardagliga arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen.
- Nätverka med andra familjeombud i Region Kronoberg för att få till samverkan och erfarenhetsutbyte.

Förutsättningar för familjeombudens uppdrag

För att ge familjeombuden förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag måste hänsyn tas till behoven inom respektive verksamhet:

- Tillräckligt med avsatt tid för att kunna genomföra familjeombudsuppdraget, 1-4 dagar per månad beroende på avdelningens storlek och antal familjeombud som delar på uppdraget.
- Tid för deltagande i nätverksträffar med andra familjeombud två gånger om året.
- Under första året avsatt tid för en grundutbildning motsvarande två heldagar.
- Möjlighet att vid behov delta i en digital avstämning med familjeombuden, 1 timme var tredje vecka
- Det är viktigt att familjeombuden har mandat att driva arbetet inom ansvarsområdet;
 - föreslå och genomföra/stötta kunskapshöjande insatser, såsom information, diskussion eller föreläsning baserat på verksamhetens behov.
 - Föreslå och stötta utvecklingen av verksamhetsnära rutiner
 - Föreslå och stötta introduktionen av nyanställda

Att utse familjeombud

Varje verksamhet måste utifrån sina behov identifiera hur många familjeombud som behövs:

- Verksamhetschefen ansvarar för att besluta om antal familjeombud. Ett ensamt familjeombud kan behöva mer arbetstid och stöttning, medan flera familjeombud kan dela på uppdraget och stötta varandra, vilket minskar sårbarheten.
- Verksamhetschefen/avdelningschefen utser medarbetare som blir familjeombud.
- Med fördel kan medarbetare som redan har snarlika uppgifter och kompetens bli familjeombud (t.ex. kontaktsjuksköterskor, närståendeombud, barnrättsombud m.fl.).

Ansvarsfördelning

Det är viktigt att ansvarsfördelningen mellan chefer, medarbetare och familjeombud blir tydlig:

- Verksamhetschefer har ansvar för att arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen har de resurser och arbetsrutiner som behövs.
- Familjeombuden har ett ansvar att till chefen lyfta behov av att stärka arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen.
- Alla inom verksamheten har ett ansvar för att agera enligt lagkrav och arbetsrutiner kring barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen.
- **Familjeombuden ska tydliggöra ansvaret men kan aldrig ta över ansvaret från chefer eller kollegor.**

Samordnare av familjeombuden

För att skapa en gemensam grund för familjeombuden bör en samordnare hålla ihop utbildning och nätverksmöten:

- Samordnare är regionens människorätts- och barnrättsstrateg samt utvecklingsledare för våld i nära relationer, barn som far illa och hedersrelaterat våld och förtryck.
- Samordnarna planerar och genomför grundutbildning för familjeombuden.
- Samordnarna planerar och genomför nätverksmöten två gånger om året.
- Samordnarna stöttar familjeombuden genom digitala möten var tredje vecka.
- Samordnarna är familjeombudens bollplank och ger löpande stöd och information till dem.
- Samordnarna rapporterar till referensgruppen för familjeombuden som består av representanter från akutkliniken, barnhälsovården, familjehälsan, primärvården samt folkhälsa och social utveckling.

Utveckling och uppföljning av familjeombudens uppdrag

För att kvalitetssäkra familjeombudens uppdrag måste det finnas struktur för uppföljning och utveckling:

- Uppdraget som familjeombud utvärderas och utvecklas årligen regionövergripande utifrån samordnarnas, familjeombudens och verksamheternas erfarenheter.
- Samordnarna och familjeombuden ansvarar för att kontinuerligt utveckla familjeombudets uppdrag.